

คำวินิจฉัยของ นายประเสริฐ นาสกุล ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๖/๒๕๕๓

วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓

เรื่อง ขอบเขตของการใช้บังคับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ (คณะกรรมการการเลือกตั้ง - ผู้ร้อง)

ตามที่ประธานกรรมการการเลือกตั้งมีคำร้องเป็นหนังสือลับ ด่วนที่สุด ที่ สต ๐๐๐๑/๑๐๒๕ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ ความว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ ซึ่งบัญญัติว่า บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งนั้น มีปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว คือ มีบุคคลใดบ้างที่ไม่อยู่ในข่าย หรือได้รับยกเว้นไม่ต้องไปแจ้งเหตุอันควรที่ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาแล้วเห็นว่า ควรส่งศาลรัฐธรรมนูญตีความ จึงเสนอมาเพื่อพิจารณา วินิจฉัย

ข้อเท็จจริงที่ได้จากการพิจารณา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติว่า

“มาตรา ๖๘ บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

บุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ ย่อมเสียสิทธิ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งและการอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้งให้เป็นไป ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๒ บัญญัติว่า

“มาตรา ๒๓ ในกรณีที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งและมีได้แจ้งเหตุการไม่ไปใช้สิทธิ เลือกตั้งตามมาตรา ๒๑ หรือมาตรา ๒๒ หรือแจ้งเหตุแล้วแต่เหตุนั้นมิใช่เหตุอันสมควร ให้ถือว่า ผู้้นั้นเป็นบุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ตามมาตรา ๖๘ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ให้ผู้นั้นเสียสิทธิดังต่อไปนี้ (๑)” นั้น

คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาแล้วเห็นว่า มีปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตาม บทบัญญัติดังกล่าวว่า มีบุคคลใดบ้างที่ไม่อยู่ในข่าย หรือได้รับยกเว้นไม่ต้องไปแจ้งเหตุอันควรที่ไม่อาจ ไปเลือกตั้งได้

ปรากฏว่า

พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๗๕ บัญญัติว่า กษัตริย์เป็นประมุขสูงสุดของประเทศ... (มาตรา ๓) ผู้เป็นกษัตริย์ของประเทศ คือ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว การสืบมรดกให้เป็นไปตามกฎหมายที่ตราว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พ.ศ. ๒๔๖๗ และด้วยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา ๔) ราษฎรไม่ว่าเพศใด เมื่อมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ ย่อมมีสิทธิออกเสียงลงมติเลือกผู้แทนหมู่บ้านได้... (มาตรา ๑๔)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ บัญญัติว่า พระบรมวงศานุวงศ์ ตั้งแต่ชั้นหม่อมเจ้าขึ้นไป โดยกำเนิดหรือโดยแต่งตั้งก็ตาม ย่อมดำรงอยู่ในฐานะเหนือการเมือง (มาตรา ๑๑) สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเป็นผู้เลือกตั้งขึ้น (มาตรา ๑๖) คุณสมบัติแห่งผู้เลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้ง อีกทั้งวิธีเลือกตั้งและจำนวนสมาชิก ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา ๑๗) เมื่อราษฎรผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ยังมีการศึกษาไม่จบประถมศึกษาสามัญ มากกว่ากึ่งจำนวนทั้งหมด... สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิก ๒ ประเภทมีจำนวนเท่ากัน (๑) สมาชิกประเภทที่ ๑ ได้แก่ ผู้ที่ราษฎรเลือกตั้งขึ้น... (๒) สมาชิกประเภทที่ ๒ ได้แก่ ผู้ซึ่งพระมหากษัตริย์ ทรงตั้งขึ้น... (มาตรา ๖๕)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๕ บัญญัติว่า พุฒสภาประกอบด้วย สมาชิกที่ราษฎรเลือกตั้งมีจำนวนแปดสิบคน (มาตรา ๒๔ วรรคหนึ่ง) คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้เลือกตั้ง อีกทั้งหลักเกณฑ์ และวิธีการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกวุฒิสภา... (มาตรา ๒๕) สภาผู้แทนประกอบด้วยสมาชิกที่ราษฎรเลือกตั้งตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน (มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง) คุณสมบัติของผู้เลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้ง อีกทั้งหลักเกณฑ์ และวิธีการเลือกตั้งและจำนวนสมาชิกให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน (มาตรา ๓๐) ในวาระเริ่มแรก พุฒสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งองค์การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเป็นผู้เลือกตั้งภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญนี้ องค์การเลือกตั้ง สมาชิกวุฒิสภาประกอบด้วยผู้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ในวันสุดท้ายก่อนใช้รัฐธรรมนูญนี้ (มาตรา ๕๐ วรรคหนึ่งและวรรคสอง)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติว่า วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกที่พระมหากษัตริย์ทรงเลือกตั้งมีจำนวนเท่าสมาชิกสภาผู้แทน (มาตรา ๓๓) สภาผู้แทนประกอบด้วยสมาชิกที่ราษฎรเลือกตั้งตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน (มาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง) คุณสมบัติของผู้เลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้ง อีกทั้งหลักเกณฑ์ และวิธีการเลือกตั้งและจำนวนสมาชิก ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน... (มาตรา ๓๘) ในวาระเริ่มแรก วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงเลือกตั้งภายในกำหนด ๑๕ วัน นับตั้งแต่วันใช้รัฐธรรมนูญนี้... (มาตรา ๕๖)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ บัญญัติว่า ในการใช้สิทธิเลือกตั้งและสิทธิออกเสียงประชามติ บุคคลมีหน้าที่ต้องกระทำโดยสุจริต และมุ่งถึงประโยชน์ส่วนรวม (มาตรา ๕๐) วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกมีจำนวนหนึ่งร้อยคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงเลือกและแต่งตั้งจากผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน...” (มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง) สภาผู้แทนประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งมีจำนวนตามเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๗ (มาตรา ๘๖ วรรคหนึ่ง) และบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๘๕ และไม่เป็นบุคคลต้องห้ามตามมาตรา ๕๐ ย่อมมีสิทธิเลือกตั้ง (มาตรา ๘๘)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๕๕ บัญญัติว่า ภายใต้บังคับ มาตรา ๑๑๖ ในวาระเริ่มแรก ภายในระยะเวลาสิบปี นับตั้งแต่วันใช้บังคับรัฐธรรมนูญนี้ ให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิก ๒ ประเภท มีจำนวนเท่ากัน (๑) สมาชิกประเภทที่ ๑ ได้แก่ ผู้ซึ่งราษฎรเลือกตั้งตามบทบัญญัติมาตรา ๘๕ และมาตรา ๘๖ (๒) สมาชิกประเภทที่ ๒ ได้แก่ ผู้ซึ่งพระมหากษัตริย์ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งขึ้นไว้แล้วในวันที่ใช้บังคับรัฐธรรมนูญนี้ ในระหว่างที่สมาชิกประเภทที่ ๑ ยังไม่ได้เข้ารับหน้าที่ ให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกประเภทที่ ๒ ไปพลางก่อน (มาตรา ๑๑๕)

ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๐๒ บัญญัติว่า ในเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้วินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตย (มาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ บัญญัติว่า ในการใช้สิทธิเลือกตั้งและสิทธิออกเสียงประชามติ บุคคลมีหน้าที่ต้องกระทำโดยสุจริต และมุ่งถึงประโยชน์ส่วนรวม (มาตรา ๔๕) วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ... (มาตรา ๗๘ วรรคหนึ่ง)

สภาผู้แทนประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งมีจำนวนตามเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๓ ... (มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง) บุคคลผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๘๕ และไม่เป็นบุคคลต้องห้ามตามมาตรา ๘๖ ย่อมมีสิทธิเลือกตั้ง (มาตรา ๘๔)

รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ บัญญัติว่า ในเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญการปกครองนี้บังคับแก่กรณีใด ให้วินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตย (มาตรา ๒๒ วรรคหนึ่ง)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ บัญญัติว่า ในการใช้สิทธิเลือกตั้งและสิทธิออกเสียงประชามติ บุคคลมีหน้าที่ต้องกระทำโดยสุจริต (มาตรา ๕๘) วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนหนึ่งร้อยคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงเลือกและแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ... ต่อมามีการแก้ไขโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๑๘ ซึ่งบัญญัติว่า วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนหนึ่งร้อยคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ... (มาตรา ๑๐๗ วรรคหนึ่ง) สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งมีจำนวนไม่น้อยกว่าสองร้อยสี่สิบคน แต่ไม่เกินสามร้อยคน ทั้งนี้ ตามเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๒ (มาตรา ๑๑๑) บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง... (มาตรา ๑๑๕) ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา ๑๑๕)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๙ บัญญัติว่า เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้วินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตย (มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง)

รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๒๐ บัญญัติว่า ในเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญการปกครองนี้บังคับแก่กรณีใด ให้วินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตย (มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ บัญญัติว่า การสืบราชสมบัติให้เป็นไปโดยนัยแห่งกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ และประกอบด้วยความเห็นชอบของรัฐสภา หากไม่มีพระราชโอรส รัฐสภาอาจให้ความเห็นชอบในการให้พระราชธิดาสืบราชสันตติวงศ์ก็ได้ การแก้ไขเพิ่มเติมกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ ให้กระทำได้โดยวิธีการอย่างเดียวกันกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

(มาตรา ๒๐) วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ... (มาตรา ๘๔ วรรคหนึ่ง) สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้ง... (มาตรา ๘๕) และบุคคลดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง... (มาตรา ๘๒)

รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๓๔ บัญญัติว่า ในเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญการปกครองนี้บังคับแก่กรณีใด ให้วินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทย ในระบอบประชาธิปไตย (มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ บัญญัติว่า ภายใต้บังคับมาตรา ๒๑ การสืบราชสมบัติให้เป็นไปโดยนัยแห่งกฎหมายแต่โดยที่ด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๕๖๗ การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายแต่โดยที่ด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๕๖๗ เป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ เมื่อมีพระราชดำริประการใด ให้คณะองคมนตรี จัดร่างกฎหมาย... และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ (มาตรา ๒๐) บุคคลมีหน้าที่ที่จะใช้สิทธิในการเลือกตั้งโดยสุจริต (มาตรา ๕๑) วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ... (มาตรา ๘๔ วรรคหนึ่ง) สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสามร้อยหกสิบคน ซึ่งราษฎรเลือกตั้งตามเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๐ (มาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง) บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้ง... (มาตรา ๑๐๓)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ บัญญัติว่า บุคคลมีหน้าที่ที่จะใช้สิทธิในการเลือกตั้งโดยสุจริต (มาตรา ๕๐) วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ... (มาตรา ๑๐๐ วรรคหนึ่ง) สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งมีจำนวนตามเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๖ (มาตรา ๑๐๕) บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้ง... (มาตรา ๑๐๕)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติว่า ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (มาตรา ๒) อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ (มาตรา ๓) ในเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้วินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (มาตรา ๗) องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ (มาตรา ๘ วรรคหนึ่ง) การเลือกและแต่งตั้งองคมนตรีหรือการให้องคมนตรีพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามพระราชอัชฌาศัย (มาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง) องคมนตรีต้องไม่เป็น... สมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ของ

พรรคการเมืองและต้องไม่แสดงการฝักใฝ่ในพรรคการเมืองใดๆ (มาตรา ๑๔) ภายใต้บังคับมาตรา ๒๓ การสืบราชสมบัติให้เป็นไปโดยนัยแห่งกฎหมายเทียบราชอาณาจักรว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเทียบราชอาณาจักรว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ เป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะเมื่อมีพระราชดำริประการใด ให้คณะกรรมการจัดทำร่างกฎหมายเทียบราชอาณาจักรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเทียบราชอาณาจักร... และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ (มาตรา ๒๒ วรรคหนึ่งและวรรคสอง) บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (มาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง) สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวนห้าร้อยคน โดยเป็นสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อตามมาตรา ๕๕ จำนวนหนึ่งร้อยคน และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๒ จำนวนสี่ร้อยคน (มาตรา ๕๘ วรรคหนึ่ง) บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้มิตสิทธิเลือกตั้ง... (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง... ผู้มิตสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๓ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน หรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งเป็นเวลาน้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง หรือมีถิ่นที่อยู่นอกราชอาณาจักร ย่อมมิตสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาบัญญัติ (มาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง) ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (มาตรา ๑๑๒) วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งจำนวนสองร้อยคน (มาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง) ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๐๕ และมาตรา ๑๐๖ มาใช้บังคับกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้มิตสิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาด้วย โดยอนุโลม (มาตรา ๑๒๔) ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง) นอกจากนี้ที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ (๑) การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้ง ... (มาตรา ๓๒๖)

โดยที่เป็นปัญหาข้อกฎหมาย และพยานหลักฐานที่ศาลรัฐธรรมนูญได้รับมีเพียงพอที่จะวินิจฉัย คำร้องนี้ได้แล้ว ไม่จำเป็นต้องแสวงหาพยานหลักฐานอื่นได้อีก

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๗๕
มาตรา ๓ มาตรา ๔ และมาตรา ๑๔
๒. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๖
มาตรา ๑๗ และมาตรา ๖๕
๓. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๕ มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕
มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๕๐
๔. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๔๙๐ มาตรา ๓๓
มาตรา ๓๗ มาตรา ๓๘ และมาตรา ๕๖
๕. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๒ มาตรา ๕๐ มาตรา ๘๒
มาตรา ๘๖ และมาตรา ๘๘
๖. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕
มาตรา ๑๑๕
๗. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๐๒ มาตรา ๒๐
๘. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ มาตรา ๔๕ มาตรา ๗๘
มาตรา ๘๒ และมาตรา ๘๔
๙. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ มาตรา ๒๒
๑๐. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ มาตรา ๕๘ มาตรา ๑๐๗
มาตรา ๑๑๑ มาตรา ๑๑๕ และมาตรา ๑๑๕
๑๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๕ มาตรา ๒๕
๑๒. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๒๐ มาตรา ๓๐
๑๓. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๒๐ มาตรา ๘๔
มาตรา ๘๕ และมาตรา ๙๒
๑๔. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๓๔ มาตรา ๓๐
๑๕. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ มาตรา ๒๐ มาตรา ๕๑
มาตรา ๕๔ มาตรา ๕๕ และมาตรา ๑๐๓
๑๖. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘
มาตรา ๕๐ มาตรา ๑๐๐ มาตรา ๑๐๕ และมาตรา ๑๐๕

๑๗. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๖๘ มาตรา ๙๘ มาตรา ๑๐๕ มาตรา ๑๑๒ มาตรา ๑๒๑ มาตรา ๑๒๔ มาตรา ๑๒๕ และมาตรา ๓๒๖

๑๘. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๒๓

๑๙. ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๒ ข้อ ๑๑๘ ข้อ ๑๑๙ ทวิ ข้อ ๑๑๙ ข้อ ๑๒๐ และแบบ ส.ว. ๑๑

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัย

๑. ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาปัญหานี้หรือไม่
๒. ขอบเขตของการใช้บังคับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘

คำวินิจฉัย

ปัญหาแรก รัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ ให้พระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้แต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๒ และให้ราษฎรไม่ว่าเพศใดซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กำหนดมีสิทธิออกเสียงลงมติเลือกผู้แทนหมู่บ้าน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๑ หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่จะบัญญัติให้บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง บุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ ย่อมเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งและการอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้งให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘) บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้ง... (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง... (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕) นอกจากนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ (๑) การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้ง... (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๖)

ในกรณีที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งและมีได้แจ้งเหตุการไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๒๑ หรือมาตรา ๒๒ หรือแจ้งเหตุแล้ว แต่เหตุนั้นมีเหตุอันสมควร ให้ถือว่า ผู้นั้นเป็นบุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ตามมาตรา ๖๘ วรรคสองของรัฐธรรมนูญ ให้ผู้นั้นเสียสิทธิดังต่อไปนี้... (พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๒๓)

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งใดที่ไม่อาจไปเลือกตั้ง ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้นแจ้งต่อบุคคลรับแจ้งเหตุจำเป็นตามข้อ ๑๑๗ แห่งเขตเลือกตั้งที่ตนมีภูมิลำเนาอยู่ ว่าตนมีสิทธิเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งใดแต่ไม่อาจไปลงคะแนนเลือกตั้งได้ด้วยเหตุใด หรือทำเป็นหนังสือมอบหมายให้บุคคลอื่นที่บรรลุนิติภาวะไปยื่นหรือส่งหนังสือแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้ โดยต้องแจ้งเหตุก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน หนังสือแจ้งเหตุให้ใช้ตามแบบ ส.ว. ๓๐ โดยอนุโลม (ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๒ ข้อ ๑๑๘) ในการแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามข้อ ๑๑๘ นอกจากบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งแล้ว ให้บุคคลต่อไปนี้เป็นผู้แจ้งในกรณี ดังนี้ (๑) เลขานุการพระราชวัง มีหน้าที่แจ้งแทนพระบรมวงศานุวงศ์ตั้งแต่ชั้นพระองค์เจ้าขึ้นไป (๒) ผู้บังคับบัญชา... (ข้อ ๑๑๘ ทวิ) ให้บุคคลรับแจ้งเหตุจำเป็นพิจารณาเหตุของการไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งจากแนวทางดังต่อไปนี้ (๑) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้นั้นมีกิจธุระจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องเดินทางไปพื้นที่ห่างไกลจากหน่วยเลือกตั้งเกินกว่าหนึ่งร้อยกิโลเมตรอันทำให้ไม่สามารถไปใช้สิทธิเลือกตั้งในวันเลือกตั้งได้ (๒) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้นั้น เจ็บป่วยและไม่สามารถเดินทางไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ (๓) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้นพิการหรือสูงอายุและไม่สามารถเดินทางไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ (๔) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเดินทางออกนอกราชอาณาจักรและมิได้แจ้งความประสงค์ขอใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๘๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ (๕) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้นั้นมีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากที่เลือกตั้งเกินกว่าหนึ่งร้อยกิโลเมตร (๖) เหตุสุดวิสัยอื่นหรือเหตุอื่นที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด (ข้อ ๑๑๙) เมื่อบุคคลรับแจ้งเหตุจำเป็นได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งใดมีเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ ให้ทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้นั้น ส่งถึงคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าห้าวัน (ข้อ ๑๒๐)

แบบ ส.ว. ๑๑ ของประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งกรุงเทพมหานคร เรื่อง บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา สำหรับหน่วยเลือกตั้ง ที่ ๑ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร เลขประจำตัวประชาชน ชื่อตัว - ชื่อสกุล เพศ วัน เดือน ปี เกิด ลำดับที่ หลักฐาน

ที่ใช้ในการลงคะแนน (ประกอบด้วย เลขหมายของบัตร สถานที่ออกบัตร และลายมือชื่อหรือลายพิมพ์ นิ้วมือ) และหมายเหตุ รวม ๑๐ ช่อง มีชื่อของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช.... พระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา อยู่ในลำดับที่ ๑ ... ๘ รวมอยู่กับผู้มีชื่ออื่นด้วย โดยกำหนด มหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นสถานที่เลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาแล้วเห็นว่า มีปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตาม บทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น แม้ว่าจะไม่ระบุนุ้ชัดเจนลงไปว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กร ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยปัญหานี้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ แต่ก็มีข้อความชัดเจนว่า “คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาแล้วเห็นว่า มีปัญหา ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว เห็นควรส่งศาลรัฐธรรมนูญตีความว่า มีบุคคลใดบ้าง ที่ไม่อยู่ในข่าย หรือได้รับการยกเว้นมิต้องไปแจ้งเหตุอันควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้...”

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้

ปัญหาที่สอง เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับก่อนพุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติว่า ในการใช้สิทธิเลือกตั้งบุคคลมีหน้าที่ต้องกระทำโดยสุจริต (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๒ มาตรา ๕๐, รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๑๑ มาตรา ๔๕, รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๑๗ มาตรา ๕๘, พุทธศักราช ๒๕๓๔ มาตรา ๕๑ และพุทธศักราช ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ มาตรา ๕๐) ให้พดุมสภาหรือวุฒิสภาประกอบด้วย สมาชิกที่ราษฎรเลือกตั้ง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๒๔ และ พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๒๑) ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๓, พุทธศักราช ๒๕๕๒ มาตรา ๘๒ พุทธศักราช ๒๕๑๑ มาตรา ๗๘, พุทธศักราช ๒๕๑๗ มาตรา ๑๐๗, พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๘๔, พุทธศักราช ๒๕๓๔ มาตรา ๕๔ และพุทธศักราช ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ มาตรา ๑๐๐) เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้วินิจฉัย กรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย (ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๐๒ มาตรา ๒๐, พุทธศักราช ๒๕๑๕ มาตรา ๒๒, พุทธศักราช ๒๕๑๕ มาตรา ๒๕, พุทธศักราช ๒๕๒๐ มาตรา ๓๐, พุทธศักราช ๒๕๓๔ มาตรา ๓๐ และรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๗)

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับแรก (พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๗๕) จนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ไม่รวมถึงธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรทุกฉบับ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๕ มีหมวดว่าด้วยพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๑๑ บัญญัติว่า พระบรมวงศานุวงศ์ตั้งแต่ชั้นหม่อมเจ้าขึ้นไป โดยกำเนิด หรือโดยแต่งตั้งก็ตาม ย่อมดำรงอยู่ในฐานะเหนือการเมือง แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับต่อๆ มาไม่ระบุถึงฐานะของพระบรมวงศานุวงศ์ดังกล่าว จนกระทั่งมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ หมวด ๓ หน้าที่ของชนชาวไทย มาตรา ๖๘ บัญญัติให้บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งบุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ ย่อมเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งและการอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงมีปัญหว่า หน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ นี้ มีบุคคลใดบ้างที่ไม่อยู่ในข่าย หรือได้รับการยกเว้นไม่ต้องไปแจ้งเหตุอันควรที่ไม่อาจไปเลือกตั้งได้

พิจารณาดูแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว ๑ บัญญัติว่า กษัตริย์เป็นประมุขสูงสุดของประเทศ และราษฎรไม่ว่าเพศใดเมื่อมีคุณสมบัติย่อมมีสิทธิออกเสียงลงมติเลือกผู้แทนได้ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติว่า ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (มาตรา ๒) อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ (มาตรา ๓) ดังนั้น หน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งของบุคคลดังกล่าว (มาตรา ๖๘) จึงไม่น่าจะใช้กับพระมหากษัตริย์ด้วย เพราะพระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจอธิปไตยของปวงชนชาวไทยแล้ว ย่อมไม่มีเหตุผลอันใดที่จะให้มีหน้าที่เลือกสมาชิกรัฐสภาเพื่อใช้อำนาจนั้นอีก อีกทั้งต้องไม่ทรงปฏิบัติหน้าที่ใดๆ ที่อาจขัดต่อการดำรงสถานะเป็นพระมหากษัตริย์ ด้วยการวางพระองค์เป็นกลางทางการเมือง ไม่ทรงฝักใฝ่กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง เช่น การเลือกและการแต่งตั้งองคมนตรี หรือการให้องคมนตรีพ้นจากตำแหน่งให้เป็นไปตามพระราชอัชฌาศัย (มาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง) และองคมนตรีต้องไม่เป็น... สมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง และต้องไม่แสดงการฝักใฝ่ในพรรคการเมืองใดๆ (มาตรา ๑๔) จึงจะสมกับการที่พระองค์ทรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิด กล่าวหา หรือฟ้องร้องมิได้ (มาตรา ๘) ส่วนหน้าที่ไปใช้สิทธิการเลือกตั้ง (มาตรา ๖๘) จะใช้กับพระบรมราชวงศ์ซึ่งจะควรสืบราชสันตติวงศ์ตามกฎหมายแต่เพียงอย่างเดียวด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ ด้วยหรือไม่ นั้น เห็นว่า เนื่องจากพระบรมราชวงศ์ดังกล่าวอาจได้รับอัญเชิญ

ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์ได้ตามกฤษฎีกาที่ตราว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ และเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับแก่กรณีของพระมหากษัตริย์และพระบรมราชวงศ์ ซึ่งจะควรสืบราชสันตติวงศ์ตามกฤษฎีกาที่ตราว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ จึงเป็นการสมควรใช้ประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (มาตรา ๗) วินิจฉัยปัญหาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอคำร้องมาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมา เพื่อรักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๑ จึงวินิจฉัยว่า หน้าที่ของชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ ไม่ใช้กับพระมหากษัตริย์และพระบรมราชวงศ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๓

นายประเสริฐ นาสกุล
ประธานศาลรัฐธรรมนูญ